

11. Matemaatika

11.1. Matemaatika õppe- ja kasvatuseesmärgid.

Matemaatikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) saab aru matemaatika vajalikkusest oma elus ja tegevuses;
- 2) oskab suunamisel otsida matemaatikaalast teavet (sh Internetist);
- 3) omandab iseseisvaks tööks ja koostööks vajalikud oskused ning hoiakud;
- 4) õpib ümbritseva maailma esemeid ja nähtusi struktureerima (järjestama, võrdlema, rühmitama, loendama, mõõtma);
- 5) omandab:
  - naturaalarvude, harilike ja kümnendmurdude praktilise tähenduse;
  - kujutluse peamistest suurustest, suuruse mõõtmise ühikutest ja nendevahelistest tähtsamatest seostest;
  - meetermõõdustiku ja ajaühikute süsteemi tähenduse ja oskuse neid praktiliselt kasutada;
  - lihtsamate mõõtmiste sooritamise vilumuse, oskuse kasutada mõõteriistu (joonlaud, kaal, kell);
  - oskuse sooritada kõiki nelja aritmeetilist tehet õpitud mitmekohaliste naturaalarvudega;
  - oskuse lahendada liht- ja liittekstülesandeid;
  - kujutluse geomeetristest kujunditest ja kehadest, nende tunnustest ja omadustest;
  - oskuse moodustada/joonestada geomeetrisi kujundeid joonestusvahendite abil.

11.2. Matemaatika õpitulemuste jaotus 1.-2.klassis.

1.klassi lõpuks:	2.klassi lõpuks
<ul style="list-style-type: none"> • võrdleb ja järjestab esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi; • orienteerub ruumis ja tasapinnal küsimuse <i>kus?</i> ja korralduse <i>pane ...!</i> alusel; • opereerib hulkadega (oskab hulki võrrelda, võrdsustada ja ühendada ning eraldada osahulka); • vastab küsimusele <i>mitu?</i> (nii haaramise teel kui ka loendades);	<ul style="list-style-type: none"> • moodustab abivahendeid kasutades arve 1–20; • vastandab hulgaelemente arvuga (20 piires); • määrab arvu koha naturaalarvude reas (20 piires); • järjestab arve 1–20; • eristab kümnelisi ja ühelisi kahekohalises arvus (20 piires); • loeb ja kirjutab arve 1–20;

<ul style="list-style-type: none"> • nimetab, kirjutab ja võrdleb arve 10 piires; • teab arvude koostist 10 piires; • liidab ja lahutab 10 piires; • sooritab ja kommenteerib esemete hulga suurust muutvaid tegevusi (+, -, =); • teab rahaühikuid; • moodustab erinevatest õpitud rahatähtedest vajaliku rahasumma; • teab geomeetriliste kujundite <i>ring</i>, <i>kolmnurk</i>, <i>nelinurk</i> nimetusi; • nimetab nädalapäevade ja aastaegade nimetusi õiges järjekorras; • konstrueerib praktiliselt geomeetrilisi kujundeid; joonistab kõverjoont; sirgjoont; • koostab matemaatilisi jutukesti ja lahendab neid õpetaja abiga; • eristab tekst- ja tulpülesannet. 	<ul style="list-style-type: none"> • loeb, kirjutab ja lahendab liitmis- ja lahutamisevõrdusi 20 piires (järku ületamata); • kasutab vajaduse korral liitmise vahetuvusseadust; • lahendab kolme arvu liitmise või lahutamise liitülesandeid (20 piires); • seostab ajasuhteid <i>eile</i>, <i>täna</i>, <i>homme</i> nädalapäevadega; • eristab ajasuhteid <i>üleeile</i> ja <i>ülehomme</i>; • tunneb kellade liike ja kellaosade nimetusi; • määrab aega täistundides; • kasutab mõõtmisel pikkusühikut <i>sentimeeter</i>; • mõõdab joonlaua abil lõigu pikkust sentimeetrites; • võrdleb lõikude pikkusi mõõtmise tulemuste järgi; • joonestab ettemärgitud punktide järgi joonlaua abil kolmnurka ja nelinurka; • tajub lihttekstülesannete struktuuri, teab nende lahendamise üldpõhimõtteid ning vormistamisnõudeid; • kasutab õpitud rahaühikuid ostumüügi operatsioonide praktilisel sooritamisel (20 piires);
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> koostab ja lahendab ühetehtelisi tekstülesandeid summa ja vahe leidmiseks 20 piires (õpetaja abiga).
--	--

11.3. Matemaatika õpitulemuste jaotus 3.-5.klassis.

3.klassi lõpuks:	4.klassi lõpuks:	5.klassi lõpuks:
<ul style="list-style-type: none"> järjestab arve 1-1000 kasvavas ja kahanevas järjekorras esimesest antud arvust teise antud arvuni (suuliselt ja kirjalikult); eristab ühelisi, kümnelisi ja sajalist 100 piires; jaotab ja koostab arve kümneliste ja üheliste järgi 100 piires; võrdleb arve 100 piires; teab arvude ehitust kümnendsüsteemis 100 piires; teab numברי asukoha tähtsust arvu märkimisel 100 piires; eristab paaris- ja paarituid arve 100 piires; kontrollib liitmise ja lahutamise tulemust 	<ul style="list-style-type: none"> esitab arvu kümneliste ja üheliste summana (100 piires); liidab ja lahutab 100 piires (suuliselt); tähtsustab järkude kohakuti kirjutamist kirjalikult arvutamisel; liidab ja lahutab 100 piires ilma järguühikut ületamata (kirjaliku arvutamise võtet kasutades); mõistab korrutamise ja jagamise olemust; teab korrutamise ja jagamise tabelit; korrutab ja jagab täiskümneid ühekohalise arvuga 100 piires; kasutab tehte komponentide nimetusi; leiab puuduva tehtekomponendi proovimise teel ja analoogia põhjal; 	<ul style="list-style-type: none"> järjestab arve suuliselt ja kirjalikult 1000 piires, esitab neid ühest antud arvust teise antud arvuni; eristab järguühikuid, oskab määrata nende arvu; võrdleb arve 1000 piires; liidab ja lahutab kirjalikult arve 1000 piires (nii üleminekuta kui ka üleminekuga); jagab kirjalikult ühekohalise arvuga 100 piires nii üleminekuta kui ka üleminekuga (jäägiga, jäägita); korrutab ja jagab suuliselt ja kirjalikult ühekohalise arvuga 1000 piires; kontrollib vastust pöördtehetega 1000 piires;

<p>pöördtehtega (100 piires);</p> <ul style="list-style-type: none"> • liidab ja lahutab arve 20 piires üleminekuta ja ühest kümnest teise üleminekuga; • liidab ja lahutabarve 100 piires üleminekuta ühest kümnest teise; • teab mõõtühikuid <i>meeter, kilogramm, liiter, minut, tund, kuu, aasta</i>, rahaühikuid ja seoseid 1 päev =24h, 1 aasta =12 kuud, 1 m = 100cm; • eristab naturaalarve nimega arvudest; • määrab kellaaega täis- ja pooletunnise täpsusega; • määrab aega kalendri järgi päevades; • liidab ja lahutab ühenimelisi arve 100 piires; • mõõdab meetrites ja sentimeetrites (100 piires); • joonestab sirglõigu etteantud mõõdu järgi; 	<ul style="list-style-type: none"> • määrab tehete järjekorra kahe- ja kolmetehtelistes avaldistes; • eristab osa tervikust; • leiab tegevuslikult osa tervikust; • teab mõõtühikuid <i>sentimeeter, millimeeter, tsentner</i> ja seoseid 1 min= 60 sek; 1 cm= 10mm; 1 ts =100kg; • ütleb kellaaega veerand tunni täpsusega; • eristab ühe- ja mitmenimelisi arve (suuline-kirjalik, õpetaja abiga), vajaduse korral teisendab tulemuse; • eristab murd- ja kõverjoont; • joonestab lõike etteantud mõõdu (3 cm, 5 cm 6 mm) järgi; • teab nurkade liike (täis-, nüri-, teravnurk); • joonestab joonlaua abil nurki (täis-, nüri-, teravnurk); • lahendab koostöös õpetajaga lihttekstülesandeid arvu suurendamiseks või vähendamiseks mingi arv korda; 	<ul style="list-style-type: none"> • leiab puuduva tehtekomponendi 1000 piires; • määrab tehete järjekorra kahe- ja kolmetehtelistes avaldistes; • jagab jäägiga 1000 piires; • loeb ja kirjutab Rooma numbraid I-X; • eristab murru lugejat ja nimetajat; • märgib skemaatiliselt lihtmurde, oskab neid lugeda ja kirjutada; • leiab jagamistehte abil osa antud arvust 1000 piires; • teab mõõtühikuid <i>gramm, kilogramm, tonn, meeter, kilomeeter</i> ja seoseid 1 a = 365 päeva, 1 km = 1000 m, 1 kg =1000 g; • liidab ja lahutab kirjalikult nimega arve 1000 piires; • teab ringjoont, ruutu ja ristkülikut; • joonistab šablooni abil ringjoont; • tajub tekstülesannetes sõltuvust: <i>hind =</i>
---	---	---

<ul style="list-style-type: none"> • joonestab ruudulisele paberile nelinurga etteantud mõõtude järgi; • eristab kahetehtelist tekstülesannet ühetehtelisest (õpetaja abiga); • analüüsib ja lahendab ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid (õpetaja abiga); • sooritab praktiliselt ostu-müügi operatsioone. 	<ul style="list-style-type: none"> • kasutab ostu-müügi ülesannetes sõltuvust $maksumus = hind \cdot hulk$; • loeb ja mõistab erinevalt esitatud andmete skeeme; • koostab skeemi järgi ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid (koos õpetajaga); • lahendab kahetehtelisi tekstülesandeid (koostöös õpetajaga). 	<p><i>maksumus : hulk; hulk = maksumus: hind;</i></p> <p>modelleerib nendega praktilisi situatsioone;</p> <ul style="list-style-type: none"> • lahendab lihtülesandeid osa leidmiseks tervikust; • eristab seoseid <i>korda/võrra, rohkem/vähem</i>, ning neile vastavaid aritmeetilisi tehteid; • lahendab näidise eeskujul kahetehtelisi tekstülesandeid; vormistab ülesande lõplikult;
---	---	--

11.4. Matemaatika õpitulemuste jaotus 6.-7.klassis.

6.klassi lõpuks:	7.klassi lõpuks
<ul style="list-style-type: none"> • järjestab naturaalarve 10 000 piires; • kirjutab ja loeb naturaalarve kasvavas ja kahanevas järjekorras 10 000 piires; • võrdleb arve 10 000 piires, esitab võrdlemise tulemuse märkide $<$, $>$, $=$ abil; • esitab arvu järguühikute summana ning järguühikute summa järgi (10 000 piires); • ümardab arve kümneliste ja sajalisteni 10 000 piires (nii üleminekuta kui ka üleminekuga); • korrutab ja jagab kolmekohalist arvu 	<ul style="list-style-type: none"> • järjestab naturaalarve suuliselt ja kirjalikult 100 000 piires; • loeb ja kirjutab naturaalarve 100 000 piires; • nimetab arve kasvavas ja kahanevas järjekorras 100 000 piires; • kirjutab arve klasside ja järkude tabelisse ja vastupidi 100 000 piires; • võrdleb arve 100 000 piires; • määrab järguühikute arvu ning üheliste, kümneliste, sajaliste, tuhandeliste ja kümnetuhandeliste arvu antud arvus 100 000 piires; • ümardab arve tuhandeliteni

<p>ühekohalisega 10 000 piires (nii üleminekuta kui ka üleminekuga);</p> <ul style="list-style-type: none"> • suurendab ja vähendab arvu 10, 100, 1000 korda 10 000 piires; • korrutab ja jagab kirjalikult neljakohalist arvu ühekohalisega 10 000; • kontrollib nelja aritmeetilist tehet pöördtehtega 10 000 piires; • leiab puuduva tehtekomponendi, kasutades nelja aritmeetilist tehet 10 000 piires; • määrab tehete järjekorra avaldistes; • kasutab lugemisel ja kirjutamisel Rooma numbreid I-XX; • eristab, loeb ja kirjutab lihtmurdu, liigmurdu ning segaarvu; • võrdleb ühenimelisi murde; • liidab ja lahutab ühenimelisi murde; • leiab ühte ja mitut osa arvust; • eristab kümnendmurdu naturaalarvust, loeb ja kirjutab kümnendmurde; • liidab ja lahutab kümnendmurde; • arvutab vanust, sünniaastat, ajavahemikku, sündmuse toimumise aega; • teab mõõtühikuid <i>detsimeeter</i>, <i>detsiliiter</i>, <i>milliliter</i>, <i>sajand</i> ja seoseid $1 \text{ dm} = 10 \text{ cm}$, $1 \text{ m} = 10 \text{ dm}$; $1 \text{ saj} = 100\text{a}$; • teisendab, liidab ja lahutab nimega arve kirjaliku arvutamise võtet 	<p>100 000 piires;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab Rooma numbreid I-XXX daatumite lugemisel ja kirjutamisel; • liidab ja lahutab kirjalikult 100 000 piires; • korrutab ja jagab kirjalikult 100 000 piires; • korrutab ja jagab kirjalikult kahekohalise arvuga (toetudes algoritmile) 100 000 piires; • leiab puuduva tehtekomponendi kasutades nelja aritmeetilist tehet; • kontrollib nelja aritmeetilist tehet pöördtehtega; • määrab tehete järjekorra mitmetehtelistes avaldistes; • teisendab liigmurru segaarvuks ja segaarvu liigmurruks; • taandab murde; • korrutab ja jagab lihtmurdu ühekohalise arvuga; • leiab terviku tema osa järgi; • liidab ja lahutab kümnendmurde; • korrutab ja jagab kümnendmurde 10, 100, 1000-ga, ühekohalise arvuga ja täiskümnetega; • kasutab arvutamisel pikkus-, raskus-, mahu-, aja- ja rahaühikute seoseid ja suhteid; • arvutab hulknurga übermõõdu mõõtmisel saadud või etteantud andmetega; • leiab aritmeetilist keskmist;
--	--

<p>kasutades;</p> <ul style="list-style-type: none"> • eristab kolmnurki nurkade järgi; • liidab ja lahutab lõikude pikkusi; • arvutab kolmnurga, ruudu ja ristküliku übermõõtu; • lahendab tekstülesandeid tervikust ühe ja mitme osa leidmiseks; • lahendab kolmetehtelisi ülesandeid lahendusplaanile toetudes (õpetaja abiga); • lahendab probleemsituatsioone (õpetaja abiga). 	<ul style="list-style-type: none"> • teab tekstülesannete kirjaliku vormistamise nõudeid ja lahenduse otsimise võtteid; • lahendab liht- ja liitülesandeid õpetaja osalise abiga.
---	---

11.5. Matemaatika õpitulemuste jaotus 8.-9.klassis.

8.klassi lõpuks:	9.klassi lõpuks
<ul style="list-style-type: none"> • järjestab naturaalarve 1 000 000 piires suuliselt ja kirjalikult; • loeb, kirjutab, nimetab arve kasvavas ja kahanevas järjekorras 1 000 000 piires; • võrdleb arve 1 000 000 piires; • ümardab arve etteantud järguni (1 000 000 piires); • teab Rooma numbreid I–XXXV; • liidab, lahutab; korrutab, jagab ühe- ja kahekohalise arvuga 1 000 000 piires; • liidab ja lahutab ühenimelisi murde ja segaarve; • korrutab ja jagab murde naturaalarvuga; • leiab tervikut osa järgi; 	<ul style="list-style-type: none"> • loeb ja kirjutab arve 1 000 000 piires; • eristab järguühikuid; • võrdleb arve 1 000 000 piires; • ümardab arve etteantud järguni (1 000 000 piires); • liidab ja lahutab; korrutab ja jagab kahekohalise arvuga (1 000 000 piires); • kontrollib nelja aritmeetilise tehte õigsust vastava pöördtehtega; • leiab puuduva tehtekomponendi; • määrab tehete järjekorra nelja- ja viietehtelistes ülesannetes; • kasutab kalkulaatorit; • teab protsendi praktilist tähendust;

<ul style="list-style-type: none"> • liidab ja lahutab kümnendmurde; • korrutab ja jagab kümnendmurde ühe- ja kahekohalise naturaalarvuga; • leiab aritmeetilist keskmist; • kasutab arvutamisel pikkus-, raskus-, mahu-, aja- ja rahaühikute seoseid ja suhteid; • sooritab tehteid nimega arvudega (ka kümnendmurdudena väljendatult); • teab pindalaühikuid <i>ruutmillimeeter, ruutsentimeeter, ruutdetsimeeter, ruutmeeter, ruutkilomeeter; aar, hektar</i>; • eristab keskkonnas geomeetrilisi kujundeid (<i>ristkülik, ruut</i>) ja kehi (<i>kuup, risttahukas, silinder, püramiid, kera</i>); • arvutab valemi ($S = a \cdot a$; $S = a \cdot b$) abil pindala; • joonestab sümmeetriatelje suhtes sümmeetrilisi lõike, kolmnurki ja nelinurki; • arvestab tekstülesannete kirjaliku vormistamise nõudeid ja teab lahenduse otsingu võtteid; • lahendab ja koostab kuni kolmetehtelisi tekstülesandeid skeemi järgi. 	<ul style="list-style-type: none"> • teisendab hariliku murru kümnendmurruks ja vastupidi; • korrutab ja jagab kümnendmurdu kahekohalise arvuga; • teab õpitud mõõtühikuid ja nendevahelisi seoseid; • väljendab protsente kümnendmurdudena ja vastupidi; • leiab protsenti arvust ja arvu protsendi järgi; • liidab, lahutab; korrutab ja jagab nimega arve kahekohalise arvuga (teisendamisega); • arvutab ruudu ja ristküliku ümbermõõdu ning pindala; arvutab kuubi ja risttahuka ruumala kas mõõtmisel saadud või etteantud andmete järgi; • loeb ring-, tulp- ja joondiagramme; • lahendab probleemsituatsioonide põhjal kuni kolmetehtelisi tekstülesandeid.
---	--